Journal of Law and Public Order
Vol. 1, No. 1, Summer 2025 (33-45)

فصلنامه علمی
حقـــــوق و نظم عمـــومی

Protecting The Privacy Of Personal Data In Cyberspace In Iranian Law

Ali Dadmehr*[1] Seyedeh Elaheh Dadmehr[2]

Received: 2025/07/31 **Accepted:** 2025/09/20

Abstract

Introduction: Privacy plays a major role in people's lives, and its protection, regardless of the various definitions and theories in this field, has become one of the most challenging global topics and a paramount legal objective for individuals in today's society. Personal data constitutes a critical dimension of this privacy, and its safeguarding is a subject addressed within the realm of e-commerce law. In Iran's substantive law, most provisions in this area are stipulated in Articles 58 to 62 of the E-Commerce Law enacted in 2004. Consequently, a comprehensive law specifically dedicated to personal data privacy has yet to be ratified in Iran's legal framework. The existing fragmented regulations, lacking a foundation in principles suited to contemporary technological advancements, cannot fully resolve the associated challenges.

Method: In this article, the authors employ an analytical and descriptive methodology. They seek to elucidate, from the perspective of Iran's legislation, the specific types of data protected by the lawmaker, the principles governing the processing of personal data, and the enforcement guarantees available in cases of personal data privacy violations under Iranian law.

Findings: The research concludes that the protection of personal data privacy necessitates the enactment of updated and progressive laws. The current approvals and legal provisions are insufficient and fail to meet the contemporary needs of society regarding the effective safeguarding of personal data in the digital age.

Conclusion: The analysis demonstrates that Iran's current legal framework for protecting personal data privacy remains inadequate in addressing contemporary challenges. The absence of comprehensive, modern legislation, coupled with reliance on fragmented and outdated provisions—primarily found in the 2004 E-Commerce Law—fails to provide robust safeguards aligned with technological developments and international standards. Effective protection of personal data requires the adoption of up-to-date, progressive laws that establish clear principles for data processing, define precise enforcement mechanisms, and ensure accountability in cases of violation. Without such reforms, the existing legal infrastructure will continue to fall short in meeting society's needs and safeguarding individuals' privacy in an increasingly digital world.

Keywords: Cyberspace, Privacy, Message data, Personal data

How to cite this article: Dadmehr, A; Dadmehr, S.E (2025). Protecting The Privacy Of Personal Data In Cyberspace In Iranian Law. *Law and Public Order,* 1(1), 33-45. (In Persian).

[1] Assistant Professor, Department of Private Law, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran
***Corresponding Author:** ali.dadmehr64@au.ir
[2] PhD Student, Department of Private Law, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran

حقوق و نظم عمومی
دوره ۱، پیاپی ۱، تابستان ۱٤۰٤ (٤٥-۳۳)

فصلنامه علمی
حقوق و نظم عمومی

حمایت از حریم خصوصی داده های شخصی و اصول حاکم بر آن، در فضای مجازی

علی دادمهر[۱] سیده الهه دادمهر[۲]

تاریخ دریافت: ۱٤۰٤/۰٥/۰۹ تاریخ پذیرش: ۱٤۰٤/۰٦/۲۹

چکیده

مقدمه: حریم خصوصی نقشی اساسی در حیات افراد ایفا می‌کند و حمایت از آن، فارغ از تعاریف و نظریه‌های مختلف، به یکی از چالش‌برانگیزترین مباحث جهانی و از اهداف عمده حقوقی در جوامع امروزی تبدیل شده است. داده‌های شخصی به عنوان بخشی حیاتی از این حریم، موضوعی است که در قلمرو حقوق تجارت الکترونیک به آن پرداخته شده است. در حقوق موضوعه ایران، اغلب مقررات مرتبط در مواد ۵۸ تا ۶۲ قانون تجارت الکترونیک مصوب ۱۳۸۳ (۲۰۰۴ میلادی) پیش‌بینی شده‌اند. با این حال، تاکنون قانون جامع و مستقلی برای حریم خصوصی داده‌ها به تصویب نرسیده است. مقررات پراکنده موجود، که فاقد مبانی اصولی منطبق با تحولات فناورانه هستند، قادر به حل چالش‌های پیش‌رو نمی‌باشند.

روش: این مقاله با به‌کارگیری روش تحلیلی–توصیفی، در پی تبیین این مسائل است: از منظر قانونگذار ایران چه انواع داده‌ای مورد حمایت قرار می‌گیرند، اصول حاکم بر پردازش داده‌های شخصی کدام‌اند، و ضمانت‌اجراهای نقض حریم این داده‌ها در حقوق ایران چه می‌باشد.

یافته‌ها: پژوهش حاضر به این نتیجه دست یافته است که حمایت کارآمد از حریم خصوصی داده‌های شخصی مستلزم تصویب قوانین روزآمد و مترقی است. مصوبات و مقررات فعلی ناکافی بوده و پاسخگوی نیازهای جامعه در عصر دیجیتال برای صیانت مؤثر از داده‌ها نیستند.

نتیجه‌گیری: تحلیل انجام‌شده نشان می‌دهد چارچوب حقوقی فعلی ایران در زمینه محافظت از داده‌های شخصی، در مواجهه با چالش‌های معاصر ناکارآمد است. نبود قانونی جامع و مدرن، همراه با اتکا به مقررات جزئی و منسوخ (عمدتاً در قانون تجارت الکترونیک ۱۳۸۳)، امکان ایجاد سازوکارهای حمایتی قدرتمند هم‌سو با پیشرفت‌های فناوری و استانداردهای بین‌المللی را فراهم نمی‌کند. تحقق حمایت مؤثر مستلزم تصویب قوانین پیشرو است که اصول شفاف پردازش داده، سازوکارهای نظارتی و اجرایی دقیق، و مسئولیت‌پذیری در موارد نقض را تعریف کند. بدون چنین اصلاحاتی، نظام حقوقی موجود همچنان از تأمین نیازهای جامعه و حراست از حریم افراد در جهان دیجیتال ناتوان خواهد بود.

واژه های کلیدی: فضای مجازی، حریم خصوصی، داده پیام، داده های شخصی.

استناد: دادمهر، علی؛ دادمهر، سیده الهه (۱۴۰۴). حمایت از حریم خصوصی داده های شخصی و اصول حاکم بر آن، در فضای مجازی. *حقوق و نظم عمومی*، ۱(۱)، ۴۵–۳۳.

[۱] استادیار گروه حقوق خصوصی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران. (نویسنده مسوول) ali.dadmehr64@au.ir.

[۲] دانشجوی دکتری، گروه حقوق خصوصی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران.

مقدمه:

در عصر فناوری اطلاعات و با توسعه فضای مجازی، حریم خصوصی داده های شخصی، بیش از هر زمان دیگر در معرض خطر است و در این میان، شبکه های اجتماعی و سایت های اینترنتی، در گرفتن و جمع آوری و استفاده از اطلاعات اشخاص در فضای مجازی وضعیت ممتازی دارند. این شبکه ها و سایت ها، با رصد کردن رفتار افراد در شبکه و افزودن این اطلاعات به بانک داده های خود، مجموعه ای از اطلاعات را جمع آوری می کنند و از راه داده کاوی، پروفایل های شخصی برای اعضاء می سازند که حاوی اطلاعات بیشتری از زندگی خصوصی افراد است.بنابراین به حریم خصوصی داده های شخصی تعداد زیادی از مردم جهان نفوذ می کنند.بر این اساس، حساسیت به نقض حریم خصوصی داده های شخصی در فضای مجازی در سطح ملی، منطقه ای و بین المللی ایجاد شده، ولی هنوز مقررات کافی برای حفاظت مناسب از حریم خصوصی داده های شخصی در حقوق ایران وجود ندارد و نیاز به تصویب مقررات حمایت کننده از حریم خصوصی داده های شخصی، با توجه به اصول مورد پذیرش بین المللی،در سطح ملی احساس می شود. اما با تصویب مقررات عمومی حفاظت از داده اتحادیه اروپا (GDPR) در سال ۲۰۱۶ و اجرای آن در سال ۲۰۱۸ تمامی کشورهای عضو اتحادیه اروپا، ملزم به حمایت حداکثری از داده های شخصی و اشخاص موضوع داده شده اند.

۱- مفاهیم

در این بحث به اهم مفاهیم و عبارت های پژوهش پرداخته می شود.

۱-۱- حریم خصوصی

در متون اسلامی، احکام متعددی در خصوص حریم خصوصی دیده می شود ولی هیچ گونه تعریف مشخص از این اصطلاح ارائه نشده در حقوق ایران، هر چند برخی از مواد مرتبط با حریم خصوصی در بعضی از قوانین مثل مواد ۵۸ تا ۶۰ قانون تجارت الکترونیکی مصوب ۱۳۸۴ وجود دارد ولی تعریف مشخصی از این اصطلاح در قوانین موضوعه وجود ندارد. ولی شورای اروپا در قطعنامه سال ۱۹۷۰ میلادی،حریم خصوصی را چنین تعریف کرده است: «حریم خصوصی عبارت است از امور مرتبط به زندگی خصوصی، خانوادگی و مسکن، تمامیت جسمی و روحی، آبرو، اعتبار و شهرت و حیثیت افراد، امتناع از اینکه چهره ای کاذب از شخص ساخته شود، عدم افشای واقعیت ها و حقیقت ها نامرتبط و آزار دهنده، عدم افشای غیر مجاز تصاویر خصوصی، حمایت از عدم افشای اطلاعاتی که اشخاص بر اثر اعتماد به دست آورده یا در اختیار آنها واقع شده است»(به نقل از محسنی،۱۳۹۴،ص۲۹)

در کنفرانس نروژ نیز در سال ۱۹۷۶ میلادی، تعریف اغلب حقوقدانان درباره تعریف حریم خصوصی چنین بوده است: « حق حریم خصوصی حقی است نسبت به تنها ماندن،زندگی کردن با سلیقه خود و با حداقل مداخله و دخالت دیگران»(انصاری،۱۳۸۶،ص۱۷) در حقوق آمریکا نیز قانون جامع و جدید در مورد حفظ حریم خصوصی وجود ندارد و در حقوق آمریکا قانونگذار بیشتر رویکرد موردی را مدنظر داشته است.(به نقل از محسنی،۱۳۹۴،ص۳۱۱). گرچه اصولاً ارائه تعریف جامع از هر واژه ای در علوم انسانی امر دشواری است چرا که مقوله های اجتماعی و آنچه بدان ارتباط می یابد، برخلاف عناصر و موضوعات علوم دقیق عقلی مثل ریاضی و... اصولاً از چنین خاصیتی برخوردار می باشند و نمی توان برای آنها تعریفی صد در صد جامع و مانع ارائه کرد ولی این دشواری در مورد مفهوم و تعریف « حریم خصوصی» دو چندان است زیرا مفهوم آن ریشه های عمیق و مرتبط با انسان و جامعه در بستر زمان دارد. انسان ها و فرهنگ های گوناگون در تعیین حریم خصوصی تأثیر گذار هستند. به همین لحاظ علی رغم کاربرد بسیار زیاد حریم خصوصی در مکالمات روزمره و ورودش به متون قوانین، تا حال حاضر، تعریف مورد اتفاقی از آن ارائه نگردیده است.(محسنی،۱۳۹۴،ص۱۸). در دکترین حقوقی ایران از حریم خصوصی تعاریف متعدد و مختلفی به عمل آمده

است اما چنانکه گفته شد حریم خصوصی تاکنون در کشور ایران به وسیله قوانین تعریف نشده است(محسنی و قاسم زاده، ۱۳۸۵، ص۲۱) چرا که مفهوم و ماهیت حریم خصوصی از مقولات نسبی است و بر اساس زمان و مکان و بر اساس باورهای اجتماعی متفاوت است و تعریف مورد اتفاقی از آن وجود ندارد.چنانچه گفته شد تعاریف مختلفی در خصوص، حریم خصوصی از ناحیه حقوقدانان و اسناد بین المللی ارائه شده است. بر همین اساس برای شناخت و تعریف آن باید از معیارهای شخصی و نوعی استفاده کرد.(محسنی، ۱۳۹۴،ص۱۵؛ نخجوانی،۱۴۰۰، ص۱۱). بنابراین بهترین تعریف در چنین مقوله هایی، تعریفی است که از جامعیت نسبی برخوردار بوده، حاوی بیشترین ویژگی های آن مقوله باشد.بر اساس همسنجی، تلفیق و طرد نقاظ ضعف تعاریف،می توان حریم خصوصی را چنین تعریف کرد: « بخشی از زندگی افراد است که اشخاص متعارف با توجه به نیازهای اجتماعی، در هیچ حالتی، تعرض و تجاوز به آن را جایز نمی داند». در فضای مجازی بایستی میان دو اصطلاح حریم خصوصی (Private Space) و فضای اختصاصی (Specify Space) تفاوت قایل شد. حریم خصوصی که هتک آن فی نفسه موجب ضرر است، در فضای سایبری مفهومی مضیق دارد مانند ایمیل ها اما فضای اختصاصی مانند سایت ها و وبلاگ ها ، اگرچه معرف و مشخص کننده قلمرو حضور هر شخص در فضای سایبر است، لیکن ورود دیگران به آن فضا منع قانونی ندارد و این جزء خصوصیات ذاتی این عرصه است.(ملکوتی و ساورایی، ۱۳۹۵ ، ص،۱۳۵).

۲-۱- داده های شخصی

نویسندگان حقوقی تعاریف مختلفی از داده های شخصی به عمل آورده اند که به اهم آنها اشاره می شود برخی از نویسندگان داده های شخصی را چنین تعریف کرده اند : « داده های شخصی، هرگونه اطلاعات مستقیم یا غیر مستقیم راجع به یک شخص حقیقی شناخته شده یا قابل شناسایی است که از طریق ارجاع به یک شماره شناسایی یا یک یا چند عنصر که ویژه آن شخص هستند صورت می گیرد. برای تعیین اینکه آیا یک شخص قابل شناسایی است باید مجموعه عواملی را که می تواند منجر به شناسایی او شود یا در دسترس مسوول پردازش یا هر شخص دیگر قرار دارد در نظر گرفت»(ستار زرکلام، ۱۳۹۶،ص۱۳۴) و برخی دیگر از نویسندگان در تعریف داده های شخصی چنین آورده اند: «داده های شخصی، به هر موردی اطلاق می شود که به تنهایی یا در کنار شناسه ای دیگر، به شناسایی داده منجر می شود».(قناد و علیقلی،۱۳۹۹،ص۲۹۸).در لایحه صیانت و حفاظت از داده های شخصی سال ۱۳۹۷(که هنوز به تصویب مجلس شورای اسلامی نرسیده است) داده های شخصی چنین تعریف شده است: « داده شخصی عبارت است از داده هایی که به تنهایی یا به همراه داده های دیگر، مستقیم یا غیر مستقیم، شخص موضوع داده را از طریق یک شناسه می شناساند» در بند الف ماده ۴ سند «جی دی پی آر» اتحادیه اروپا، داده های شخصی، این گونه تعریف شده است : «هر اطلاعاتی که مرتبط با یک شخص حقیقی شناخته شده یا قابل شناسایی باشد...» و منظور از یک شخص حقیقی قابل شناسایی کسی است که مستقیم یا غیر مستقیم به ویژه با اشاره به یک شناسه خاص مانند نام، شماره شناسایی، اطلاعات مکانی، شناسه آنلاین، و یا با اشاره به یک یا چند ویژگی از جمله فیزیکی، روان شناختی، ژنتیکی، ذهنی، اقتصادی یا اجتماعی قابل شناسایی باشد.(قناد؛ شریف،۱۴۰۰،ص۶). اندکی دقت نشان می دهد که تعاریف فوق، اقتباسی از، تعریف اتحادیه اروپا در سند «جی دی پی آر» از داده های شخصی می باشد و به نظر می رسد تعریف جامعی از داده های شخصی است.

۳-۱- فضای مجازی

واژه فضای مجازی برای نخستین بار توسط «ویلیام گیبسون» نویسنده داستان علمی تخیلی در کتاب « نورومنسر» در سال ۱۹۸۴ میلادی به کار گرفته شد.(السان،۱۴۰۲،ص۱۷) عموم مردم به غلط فضای مجازی را معادل « اینترنت» می دانند. واژه مجازی در مقابل واقعی به کار می رود و در حقیقت انتخاب واژه مجازی در مقابل حقیقی برای دنیای ارتباطات و داده های الکترونیکی

خالی از مسامحه نبوده است.(محسنی،۵۲۶،۱۳۹۴) از لحاظ لغوی در فرهنگ های مختلف، سایبر به معنی مجازی و غیر ملموس و مترادف با لغت انگلیسیVirtual است که با توجه به گستره مفهوم فضای سایبر و اطلاق آن به تمام اعمال و اقدامات واقع شده در محیط شبکه های بین المللی از جمله اینترنت و قابل احصاء نبودن مصادیق سایبر به پیشنهاد متخصصان و دانشمندان صاحب نام این رشته، پیدا نمودن لغت معادل یا ترجمه آن به زبان های دیگر، به دلیل مفهوم لغوی این اصطلاح در سطح بین المللی، مجاز نیست چرا که ممکن است دایره شمول و مفهوم آن را محدود کند، به همین دلیل برگرداندن آن به فارسی نیز کمی مبهم است.واژه سایبر در فارسی به مجاز و مجازی ترجمه شده است، اما این ترجمه گویای دقیق این واژه نیست زیرا محیط سایبر محیطی است حقیقی و واقعی نه دروغین و مجازی و فقط به شکل مادی و ملموس احساس شدنی نیست و این نکته کافی نیست که به آن مجاز و مجازی اطلاق شود. فضای سایبر، یک عبارت انگلیسی است که ترجمه دقیقی هم در زبان فارسی برای آن وجود ندارد ندارد و در دهه های اخیر وارد ادبیات حقوقی ایران شده است.(محسنی،۱۳۹۴،ص۵۲۶). فضای سایبر: « محیطی است مجازی و غیر ملموس که در فضای شبکه های بین المللی اینترنتی وجود دارد. در این محیط، تمام داده ها و اطلاعات مربوط به روابط افراد، ملت، فرهنگ ها، کشورها، به صورت ملموس و فیزیکی(از قبیل نوشته، تصویر، صوت و اسناد) در یک فضای مجازی و به شکل دیجتالی وجود داشته مقابل استفاده و دسترس استفاده کنندگان و کاربران می باشد، کاربرانی که از طریق کامپیوتر و شبکه های بین المللی به هم مرتبط می باشند»(باستانی، ۱۳۸۶، ص۳۶). همچنین جرم سایبری نوعی از جرم است که با استفاده از رایانه، یا درون فضای سایبر و یا علیه رایانه دیگری واقع می شود. هرچه وابستگی انسان به رایانه، شبکه و اینترنت بیشتر شود، زمینه توسعه جرایم سایبری نیز آماده تر می گردد.هر چند فضای سایبر در زبان فارسی به «فضای مجازی» ترجمه شده است. اما ماهیت سایبر فراتر از مجازی بودن آن است.(محسنی،۱۳۹۴،ص۵۲۶). در کل فضای مجازی یا فضای تبادل اطلاعات، فضایی است که توسط کامپیوترهای به هم پیوسته ایجاد شده و کاربران در آن با یکدیگر ارتباط برقرار نموده و به مبادله اطلاعات می پردازند(عالی پور، ۱۳۸۳،ص ۲۴۴) و در یک تعریف جامع می توان گفت فضای مجازی(سایبر) به مجموعه هایی از ارتباطات درونی انسان ها از طریق کامپیوتر و وسایل مخابراتی بدون در نظر گرفتن جغرافیای فیزیکی گفته می شود.(السان، ۱۴۰۲، ۱۷).

۲- پیشینه حمایت از داده های شخصی در نظام حقوقی ایران

هر چند به نظر بعضی از نویسندگان، به طور ضمنی، می توان مصادیق حمایت از حریم خصوصی را می توان در اصول قانون اساسی مثل اصل ۲۲ و ۲۵ قانون اساسی مشاهده کرد.(گلی زاده،۱۳۹۶،ص۳) برای اولین بار در حقوق ایران، قانون تجارت الکترونیکی مصوب ۱۳۸۲صراحتاً گام هایی را در راستای حمایت و حفاظت از داده های شخصی برداشت و در این قانون اصطلاح های جدیدی از جمله «داده پیام» و «داده پیام های شخصی» وارد نظام حقوقی ایران شد(احمد وند ؛ جهانشاهی،۱۴۰۲،ص۱۱۱).مواد ۵۸ تا ۶۱ و نیز مواد ۷۱ تا ۷۳ از این قانون، حاوی حمایت حقوقی و کیفری از اشخاصی است که حریم خصوصی آنها در فضای

سایبر و بستر مبادلات الکترونیکی نقض شده است در اواخر دولت هشتم در سال ۱۳۸۴ پیش نویس لایحه‌ای تحت عنوان حمایت از حریم خصوصی در نهاد ریاست جمهوری آماده شد که تقریباً تمامی ابعاد حقوق حریم خصوصی را در برداشت این پیش نویس که به صورت طرح در مجلس شورای اسلامی مطرح شد و دورنمای مقنن را در خصوص حمایت از حریم خصوصی را تشکیل می داد. لایحه مذکور در ۱۲۱ ماده و ۷ فصل تدوین شده بود. با تحول اذهان عمومی درباره اطلاعات و اهمیت آن، قانون دسترسی آزاد به اطلاعات در تاریخ ۱۳۸۷/۱۱/۶ وسپس قانون جرائم رایانه ای در تاریخ ۱۳۸۸/۰۳/۰۵ به تصویب رسید و قانون اخیر الذکر، برخی از اعمال غیر مجاز در پردازش داده ها از جمله دسترسی غیر مجاز و تغییر غیر مجاز داده های افراد و نقض حریم خصوصی از طریق داده ها را مورد حمایت کیفری قرار داد. نهایتاً در سال ۱۳۹۶ سازمان فناوری اطلاعات با همکاری پژوهشگاه قوه قضائیه و دانشگاه علم و فرهنگ، پیش نویسی تحت عنوان« لایحه حمایت از داده و حریم خصوصی در فضای مجازی» منتشر کرد. در سال ۱۳۹۷ نیز پیش نویس دیگری در سازمان فناوری اطلاعات تحت عنوان« لایحه صیانت از داده های شخصی» تدوین شد و پس از بررسی به کمیسیون جهت تصویب به هیأت دولت ارسال شد و متعاقب ارسال این پیش نویس به هیأت وزیران، طرحی تحت عنوان« طرح حمایت و حفاظت از داده ها و اطلاعات شخصی» به مجلس ارسال شد که این طرح تا حال حاضر به تصویب نرسیده است.بنابراین، تا حال حاضر، در نظام حقوقی ایران،قانون مشخصی که به حمایت از حریم خصوصی داده های شخصی اختصاص یافته باشد تصویب نشده است.

۳-مصادیق داده های شخصی

نظر به اینکه مصادیق ذکر شده در قوانین موضوعه از باب تمثیل آورده شده است.بنابراین هر گونه داده که بتواند به یک شخص مربوط شود، داده شخصی محسوب می شود مثل، شماره کارت بانکی، نشانی الکترونیکی، شماره تلفن یا دورنما، پروتکل اینترنتی، سابق جستجو، اطلاعات مرتبط با مصرف کنندگان، نام و نام خانوادگی، موقعیت شخص در داخل یک بنگاه، عضویت در یک باشگاه، فایل هایی که شناسایی بازدیدهای قبلی اشخاص را ممکن می سازد و سایر اطلاعات شخصی(زرکلام،۱۳۹۶،ص۱۳۴).

٤- داده‌های مورد حمایت

قانونگذار ایران، در مواد ۱ و ۸ تا ۱۱ قانون جرایم رایانه ای مصوب ۱۳۸۸(مواد ۷۲۹، ۷۳۶ تا ۷۳۹ قانون مجازات اسلامی) و مواد ۵۸ تا ۶۱ از قانون تجارت الکترونیکی مصوب ۱۳۸۲ به بحث حمایت از داده ها پرداخته است.ماده ۱ قانون جرایم رایانه ای که در ارتباط با دسترسی غیر مجاز به داده های شخصی که به وسیله تدابیر امنیتی حفاظت شده است، مجازات حبس از ۹۱ روز تا یک سال یا جزای نقدی از ۵ میلیون ریال تا ۲۰ میلیون ریال یا هر دو مجازات را تعیین کرده است» و مواد ۸ تا ۱۱ قانون مذکور نیز قواعدی حمایتی از داده های شخصی دارد. در خصوص ماده ۵۸ قانون تجارت الکترونیکی نکات زیر قابل توجه است. اولاً: داده هایی که ذخیره پردازش و یا توزیع آن ها در ماده ۵۸ ممنوع اعلام شده جنبه تمثیلی نداشته بلکه جنبه حصری دارند و توسعه مصادیق آن به ویژه آنجا که ضمانت اجرای کیفری مورد نظر است مخالف اصل قانونی بودن جرم و مجازات خواهد بود ثانیاً: قانونگذار رضایت صریح شخص ذینفع یا سوژه را برای ذخیره سازی پردازش و توزیع داده پیامهای موضوع ماده ضروری دانسته است بنابراین رضایت ضمنی و تلویحی نیز سکوت را نمی‌توان دلیل بر رضایت شخص ذینفع تلقی کرد به عبارت دیگر رضایت

سوژه باید برای هر گونه ذخیره‌سازی پردازش و توزیعی اخذ شده باشد ثالثاً: با توجه به مصادیق ذکر شده در ماده ۵۸ مشخص میشود که مقنن عمدتاً از حریم خصوصی داده‌هایی حمایت می کند در حقوق حریم خصوصی به آن داده های شخصی حساس یا داده های غیر قابل جمع آوری گفته می شود رابعاً: با توجه به مصادیقی که در ماده ۵۸ از داده‌های شخصی آمده معلوم می شود که فقط اشخاص حقیقی مورد حمایت مقنن قرار گرفتند و حمایت موضوع ماده اشخاص حقوقی اعم از حقوق عمومی و حقوق خصوصی را شامل نمی شود.(زرکلام،۱۳۹۶،ص۱۳۴) داده‌های شخصی مفهومی نسبی است و درباره مصادیق و اشخاص مورد حمایت بین کشورهای مختلف اتفاق نظر وجود ندارد ولی ماده ۵۸ یاد شده از حیث مصادیق داده های شخصی یا گرایش عمومی کشورها به ویژه اتحادیه اروپا دارای ایراد است در واقع ماده ۵۸ داده‌های شخصی مورد حمایت را به داده های محدود کرده که اصطلاحاً حساس یا غیر قابل جمع آوری نامیده می‌شوند در حالی که برابر بند الف ماده ۲ دستورالعمل مورخ ۲۴ اکتبر ۱۹۹۵ اتحادیه اروپا، داده‌های شخصی، عبارتند از «هرگونه اطلاعات راجع به یک شخص حقیقی دارای هویت مشخص یا قابل شناسایی شخص ذی نفع شخص زمانی قابل شناسایی است که به طور مستقیم یا غیر مستقیم به ویژه با مراجعه به یک شماره شناسایی یا یک یا چندین عنصر خاص و مرتبط با هویت جسمانی، روانی، ذهنی، اقتصادی، فرهنگی یا اجتماعی قابل شناسایی باشد» همانطور که ملاحظه می شود از دید اتحادیه اروپا هرگونه اطلاعاتی که بر اساس آن بتوان یک شخص حقیقی را شناسایی کرد از مصادیق داده‌های شخصی محسوب مقابل حمایت خواهد بود.

۵- اصول حاکم بر داده های شخصی

حمایت از داده های شخصی در گرو شناسایی اصول حاکم بر داده ها و دسته بندی آن امکان پذیر است. ماده ۵۹ قانون قانون تجارت الکترونیکی سال ۱۳۸۲ درباره شرایط پردازش داده های شخصی مقرر کرده است: « در صورت رضایت شخص موضوع داده نیز به شرط آنکه محتوای داده پیام وفق قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی باشند ذخیره پردازش و توزیع داده پیام های شخصی در بستر مبادلات الکترونیکی باید با لحاظ شرایط زیر صورت گیرد

الف- اهداف آن مشخص بوده و به طور واضح شرح داده شده باشند. ب- داده پیام باید تنها به اندازه ضرورت و متناسب با اهدافی که در هنگام جمع آوری برای شخص موضوع داده پیام شرح داده شده جمع آوری گردد و تنها برای اهداف تعیین شده مورد استفاده قرار گیرد ج- داده پیام باید صحیح و روز آمد باشد. د- شخص موضوع داده پیام باید به پرونده های رایانه‌ای حاوی داده پیام های شخصی مربوط به خود دسترسی داشته و بتواند داده پیام های ناقص و نادرست را محو یا اصلاح کند.ه- شخص موضوع داده پیام باید بتواند هر زمان با رعایت ضوابط مربوطه درخواست محو کامل پرونده رایانه‌ای داده پیامهای شخصی مربوط به خود را بنماید.(زرکلام،۱۳۹۶، ص۱۴۳-۱۴۴).

ماده ۶۰ قانون یاد شده ذخیره و پردازش و یا توزیع داده پیام های مربوط به سوابق پزشکی و بهداشتی را تابع آیین نامه قرار داده است بالاخره ماده ۶۱ قانون مورد بحث نیز سایر موارد راجع به دسترسی موضوع داده پیام از قبیل استثنائات افشای آن برای اشخاص ثالث، اعتراض فراگرد های ایمنی، نهادهای مسوول دیدبانی وکنترل جریان داده پیامهای شخصی را تابع آیین نامه قرار داده که باید در این موارد تنظیم شود در توضیح موارد یاد شده باید گفت که در مواد ۵۸ و ۵۹ قانون تجارت الکترونیکی مصوب ۱۳۹۲، برخی از اصول ناظر بر حمایت از حریم داده‌های شخصی در فضای مجازی مورد توجه قرار گرفته است که به طور مختصر به شرح آنها پرداخته می شود.

۱-۵- اصل تحصیل قانونی و مبتنی بر رضایت سوژه یا شخص موضوع گردآوری و پردازش

این اصل در ماده ۵۸ قانون تجارت الکترونیکی پیش بینی شده و مطابق اصل رضایت شخص موضوع داده ها ،نسخه برداری از آثاری که در اینترنت و فضای مجازی بدون رضایت صاحبان آنان ممنوع است.با توجه به سیاق عبارت ماده ۵۸، تحصیل اذن پیش از ذخیره سازی، پردازش یا توزیع مورد نظر است.(محسنی، ۱۳۹۴،ص۵۳۹) اما آیا می توان از صرف گذاردن اثری توسط دارنده حقوق آن، در یک پایگاه اینترنتی، رضایت او را به تکثیر اثر احراز کرد؟ علی القاعده اصل بر عدم رضایت است ولی این اصل هنگامی جاری می شود که قرائنی بر وجود رضایت نباشد.(صادقی نشاط،۱۳۹۴،ص۲۲۱).بنابراین یکی از مبانی حقوقی پردازش داده شخصی، رضایت است بدین معنی که جهت پردازش داده های شخصی باید رضایت وجود داشته باشد. به ضرورت وجود رضایت در پردازش داده در ماده ۴ (۱۱)GDPR اشاره شده و این ماده چندین ویژگی برای رضایت با این مضمون بیان می دارد: « رضایت باید آزادنه، خاص، آگاهانه و بدون ابهام، توسط شخص موضوع داده، با گفتار یا اقدام ایجابی واضح، دال بر موافقت شخص موضوع داده نسبت به پردازش داده های شخصی اش باشد»(لطیف زاده؛ قبولی درافشان؛ محسنی و عابدی،۱۴۰۱: ۳۳۶).

۵-۲- اصل تحصیل مضیق و مرتبط

این اصل در بندهای الف و ب ماده ۵۹ قانون تجارت الکترونیکی پیش بینی شده است.(اصلانی،۱۳۸۶،ص۳۲۷). از این اصل تحت عنوان، محدود و مرتبط بودن به کار گیری داده ها نیز یاد می شود.(محسنی،۱۳۹۴ :۵۳۷) به موجب این اصل تحصیل داده ها تنها برای هدف های قانونی و مشروع مجاز است و علاوه بر آن، نوع داده های گردآوری شده باید با هدف یا اهداف اولیه تحصیل داده ها منطبق باشد و گردآوری داده ها باید تنها به مبزان مورد نیاز برای هدف یا اهداف اولیه و اعلام شده صورت گیرد و گردآوری داده ای اضافی ممنوع است و تنها در صورت ضرورت و در حد ضرورت و مرتبط با هدف اعلام شده می توان داده ها را به کار گرفت.

۵-۳- اصل درستی یا صحت داده های گردآوری شده

این اصل که در ماده ۵۹ قانون تجارت الکترونیکی پیش بینی گردیده و یک اصل کیفی بوده و ناظر بر محتوای داده ها بوده و اقتضای آن را دارد که موسسه یا شخصی که به گردآوری و پردازش داده ها می پردازد در تمام مراحل، نه تنها داده های صحیح گردآوری پردازش و منتقل نماید، بلکه ترتیبات و تدابیر مقتضی برای حصول اطمینان از صحیح بودن، کامل بودن و روزآمد بودن داده ها نیز به کار گیرد.

٤-۵- اصل دسترسی ذینفع به داده پیام های مرتبط با خودو اصلاح آن

به موجب این اصل، که در بند د ماده ۵۹ قانون تجارت الکترونیکی پیش بینی شده موسسه دارنده داده ها باید در صورت درخواست کاربری که داده های او تحصیل یا پردازش می شود و امکان دستیابی او را به اطلاعات مربوط به نوع، ماهیت و روش گردآوری و احیاناً کیفیت داده های مزبور فراهم آورد.این حق دسترسی مذکور در ماده ۵۹ رایگان است و نباید برای شخص موضوع داده هزینه ای در بر داشته باشد.(محسنی،۱۳۹۴: ۵۳۹).

۵-۵- اصل اصلاح و امحا

این اصل که از آثار اصل امنیت است در بند د و ه ماده ۵۹ قانون تجارت الکترونیکی پیش بینی شده و اقتضاء دارد که به محض بر طرف شدن نیاز پردازش گر یا دارنده داده ها به آن ها، نسبت به زائل نمودن و امحای داده های مزبور اقدام نماید.برای اعمال این حق مهلتی پیش بینی نشده است. بنابراین، حق امحاء کامل پرونده رایانه ای داده پیام شخصی در هر زمان وجود دارد.(محسنی،۱۳۹۴: ۵۴۰).

٦- نقد و بررسی اصول حاکم بر پردازش داده های شخصی

با این حال مقررات پیش گفته(مواد ۵۹ و ۶۰ ۶۰ و ۶۱ قانون تجارت الکترونیکی)، از حیث اصول حاکم بر داده های شخصی و سایر موارد به شرح زیر دارای ایراد هستند.

۱- در ماده ۵۹ قانون تجارت الکترونیکی، رعایت شرایط ذخیره پردازش و توزیع داده پیام های شخصی، منوط به این شده که محتوای آن به موجب قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی باشد این قید بسیار مبهم است و در عمل می تواند موجودیت ماده ۵۹ قانون تجارت الکترونیکی را از اساس با مشکل مواجه سازد در حقیقت معلوم نیست منظور کدام قوانین هستند اگر منظور مقنن این بوده که محتوای داده پیامهایی قابل حمایت هستند که مغایر نظم عمومی و اخلاق حسنه نباشند باید آن را صراحتاً بیان می‌کرد در وضعیت موجود با توجه به کلی بودن قید، قاضی ممکن است به میل خود آن را مغایر با قوانین موجود و مصوب خاص بداند به علاوه این امکان را به نقض کننده حریم داده های خصوصی می دهد تا بتواند با توسل به مقررات قانونی مختلف، مدعی شوند محتوای داده پیام مغایر این مقررات هستند.(زرکلام،۱۳۹۶،ص۱۴۴).

۲- علی رغم اینکه، برخی اصول حاکم بر ذخیره و پردازش داده های شخصی در مواد ۵۸ و۵۹ قانون تجارت الکترونیکی ذکر شده با این حال برخی دیگر از این اصول در حقوق کشورهای اروپایی و مقررات برخی کشورها نظیر کشور فرانسه نسبت به آنها تصریح شده مورد توجه مقنن ایرانی قرار نگرفته اند که از آن جمله می توان به اصل انتخاب، اصل امنیت، اصل شفاف سازی، اصل ممنوعیت افشاء و اصل عدم انتقال اشاره نمود.

۳- هرچند مقنن ایرانی به برخی از اصول حاکم بر پردازش داده های شخصی تصریح نموده با این حال گاه همه مقتضیات آن اصول حاکم در مقررات موضوع مواد ۵۸ تا ۶۱ قانون تجارت الکترونیکی پیش بینی نشده است به عنوان مثال در خصوص اصل قانونی بودن و لزوم تحصیل رضایت سوژه، هرچند ضرورت آن در ماده ۵۸ قانون تجارت الکترونیکی به صراحت ذکر شده ولی مستثنیات آن مورد حکم، مقنن قرار نگرفته و با توجه به ماده ۶۱ قانون تجارت الکترونیکی به آیین نامه واگذار شده است ارجاع مستثنیات حمایت از داده های شخصی، به آیین نامه جای بس تعجب دارد زیرا این مستثنیات هم، اندازه خود اصل اهمیت دارند باید در قالب متون قوانین پیش‌بینی شود تا از هرگونه سوء استفاده احتمالی جلوگیری شود در این زمینه حقوق کشور فرانسه به ویژه به تبع دستورالعمل های اتحادیه این مستثنیات را در چارچوب قوانین آورده است به علاوه اصل دسترسی به داده های گردآوری و پردازش شده نیز همانند اصل رضایت شخص ذی نفع، دارای مستثنیات ای است مقنن ایرانی در مورد آنها سکوت کرده است(زرکلام،۱۳۹۶،ص۱۴۵).

۴- برابر حقوق فرانسه از سال ۱۹۷۸ مراقبت از فایلهایی که می تواند به آزادی‌های اشخاص لطمه وارد سازد به کمیسیون ملی رایانه و آزادی ها سپرده شده که یک مقام اداری مستقل است و از اختیارات کامل از جمله در زمینه کنترل چگونگی پردازش داده ها اتخاذ تصمیمات و اعمال ضمانت اجراها برخوردار است در حقیقت سازمان ناظر بر پردازش داده های شخصی نحوه تشکیل فعالیت وظایف و اختیارات آن در مقررات قانونی فرانسه پیش بینی شده است.مع الاسف حقوق ایران، از این حیث هم دارای ایراد است چرا که بر اساس ماده ۶۱ قانون تجارت الکترونیکی ،نهادهای مسئول دیده بانی و کنترل جریان داده پیام های شخصی به موجب آیین نامه تعیین خواهد شد.

بدیهی است امکان پیش‌بینی مقررات امری و ضمانت اجرا های اعم از حقوقی و کیفری در چارچوب آیین نامه وجود ندارد نه تنها قاضی رسیدگی کننده می تواند به استناد اصل ۱۷۰ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، از اعمال و اجرای آیین نامه سرباز زند

اساساً امکان واگذاری تصمیم گیریهای شبه قضایی و اعمال ضمانت اجرا ها به نهاد مسئول دیده‌بانی و کنترل جریان داده های شخصی به موجب آیین نامه وجود ندارد و مجوز آن باید توسط قانون مصوب مجلس شورای اسلامی صادر شود.(زرکلام، ۱۳۹۶،ص۱۴۶).

۵- در قانون تجارت الکترونیکی مصوب ۱۳۹۲ مسوولیت مدنی ناشی از نقض حریم داده های شخصی از سوی اشخاصی که به ذخیره و پردازش این داده ها می پردازند مسکوت مانده است و ماده ۷۸ قانون تجارت الکترونیکی که به طور کلی، لزوم جبران خسارت وارد بر اشخاص را در نتیجه نقص یا ضعف سیستم موسسات خصوصی و دولتی پیش بینی کرده در این زمینه راه گشا نیست.

۷- مسئولیت مدنی ناشی از نقض حریم داده‌های شخصی

.مسئولیت مدنی ناشی از نقض حریم داده‌های شخصی از سوی اشخاصی که به ذخیره و پردازش این داده ها می پردازند در قانون تجارت الکترونیکی مسکوت مانده است بدیهی است با توجه به سکوت مقنن ناچار باید قواعد مسئولیت مدنی، به موجب قانون مسئولیت مدنی سال ۱۳۳۹ را حاکم دانست هرچند در مطابقت شرایط مسئولیت مدنی نقض کنندگان حریم داده های شخصی با مقررات قانونی یاد شده جای تأمل وجود دارد.

۸- مسوولیت کیفری نقص حریم داده‌های شخصی

مواد ۷۱ تا ۷۳ قانون تجارت الکترونیکی مصوب ۱۳۸۲، حاوی حمایت کیفری از اشخاصی است که حریم خصوصی آنها در فضای سایبر و بستر مبادلات الکترونیکی نقض شده است بر اساس مقررات ماده ۷۱ ، مجازات نقض داده پیام های شخصی، یک تا سه سال تعیین شده است. بر اساس ماده ۷۱، هر کس در بستر فضای مجازی شرایط مقر در مواد ۵۸ و ۵۹ قانون تجارت الکترونیکی را نقض نماید مجرم محسوب می شود و به حبس از یک تا سه سال محکوم می شود و طبق ماده ۷۲ قانون، اگر این جرائم توسط دفاتر خدمات صدور گواهی الکترونیکی و یا توسط سایر نهادهای مسوول انجام گیرد مرتکب به حداکثر مجازات(۳ سال حبس) محکوم خواهد شد.مطابق ماده ۷۳ اگر به واسطه بی احتیاطی و بی مبالاتی دفاتر خدمات صدور گواهی الکترونیکی، جرائم راجع به داده پیام های شخصی رخ دهد، شخص مرتکب به ۳ ماه تا ۱ سال حبس به همراه پرداخت جزای نقدی برابر با ۵۰ میلیون ریال محکوم خواهد شد.

۸- حمایت از حریم داده های شخصی در پیش نویس اولیه لایحه حمایت از حریم خصوصی

در اواخر دولت هشتم در سال ۱۳۸۴ پیش نویس لایحه‌ای تحت عنوان حمایت از حریم خصوصی در نهاد ریاست جمهوری آماده شد که تقریباً تمامی ابعاد حقوق حریم خصوصی را در برداشت این پیش نویس که به صورت طرح در مجلس شورای اسلامی مطرح شد و دورنمای مقنن را در خصوص حمایت از حریم خصوصی را تشکیل می داد. لایحه مذکور در ۱۲۱ ماده و ۷ فصل به ترتیب برای مباحث، تعاریف حریم خصوصی در منازل و اماکن خصوصی،جسمانی، در محل کار، اطلاعات، ارتباطات و مسئولیت های ناشی از نقض حریم خصوصی تدوین شده بود. مبحث سوم از فصل ششم این لایحه، تحت عنوان حریم خصوصی ارتباطات اینترنتی مواد ۱۰۳ تا ۱۱۰ لایحه را شامل می شد.مداقه در موارد یاد شده نشان می دهد که این مقررات به جز مواد ۱۰۳ و ۱۰۴ بیش از آنکه قواعد مرتبط با داده های شخصی باشد حاوی قواعدی در خصوص تکالیف ارائه دهندگان خدمات اینترنتی اعم از ارائه‌دهندگان داخلی یا بین المللی است.در واقع مهم ترین انتقاد وارد بر لایحه این است که با توجه به عنوان آن باید تمامی مقررات مرتبط با حریم داده های شخصی می شد و صرفاً به قانونمند کردن رهگیری ارتباط اینترنتی محدود نمی‌شد(ستار زرکلام،۱۳۹۶،ص۱۴۸). در واقع لایحه می‌توانست مقایسه قانون تجارت الکترونیکی را به شرحی که گفته شد به ویژه از حیث

مستثنیات حریم داده‌های شخصی سازمان دیده بان و وظایف و اختیارات این سازمان تکمیل کند صرف نظر از ایراد اصلی که بر لایحه وارد است مطالعه ۲ ماده ۱۰۳ و ۱۰۴ به طور خاص ضروری به نظر می‌رسد ماده ۱۰۳ لایحه مقرر می دارد: « شنود ضبط ذخیره یا دیگر انواع رهگیری ارتباطات خصوصی اینترنتی به دست هر شخص غیر از خود کاربر، بدون رضایت وی مجاز نیست مگر آن که ماده ۹۹ و شرایط پیش بینی شده در آن رعایت شود». همان طور که از منطوق این ماده بر می‌آید قاعده موضوع آن ناظر بهره گیری ارتباطات اینترنتی است نه شرایط و ضوابط پردازش داده های شخصی با این حال حکم موضوع ماده با حقوق داده‌های شخصی بی ارتباط نیست زیرا مانع از آن می شود که بدون رضایت ذینفع داده های شخصی او مورد رهگیری و بازرسی قرار گیرد در مورد این ماده در وهله اول می‌توان گفت به عبارت غیر از خود کاربر، زائد است چون بدیهی است اقدام خود شخص علیه خود، جرم نیست و موجب مسئولیت نخواهد بود در وهله دوم ماده ۱۰۳ بر اصل ممنوعیت رهگیری ارتباطات خصوصی دو استثناء وارد کرده که یکی رضایت کاربر و دیگری شرایط مندرج در ماده ۹۹ لایحه می باشد.

در واقع برای هر گونه رهگیری رضایت شخص ضرورت دارد مگر اینکه شرایط ماده ۹۹ وجود داشته باشد ولی در این مورد نیز رعایت شرایط رهگیری به نحوی که در بندهای ۱ تا ۲ این ماده ذکر شده اجتناب ناپذیر خواهد بود به آنچه گفته شد باید اضافه کرد که دسترسی به داده های شخصی و رهگیری ارتباطات اینترنتی در مواردی دیگری غیر از موارد ذکر شده در ماده ۹۹ ممکن است ضرورت پیدا کند از جمله همان طور که در حقوق فرانسه و حقوق اروپایی مطرح است اگر رهگیری برای حفاظت منافع حیاتی کاربر ضروری باشد یا منافع عمومی آن را را توجیه کند رضایت کاربر ضرورت نخواهد داشت(ستار زرکلام،۱۳۹۶، ص۱۵۰). بر اساس ماده ۱۰۴ لایحه، اگر ذخیره اولیه مربوط به یک ارتباط برای برقراری یا ادامه آن ضرورت داشته باشد نقض حریم خصوصی محسوب نمی شود عبارت ذخیره اولیه مربوط به یک ارتباط که در ماده آمده تا حدودی مبهم است ولی به نظر می رسد هدف دسترسی به داده هایی است یکی از اولین رهگیری ارتباط اینترنتی حاصل می شود در حقیقت همانند شیوه های که در حمایت از حقوق مالکیت ادبی و هنری در فضای سایبر به رسمیت شناخته شده در اینجا هم به منظور ماده ۱۰۴ عدم ممنوعیت ذخیره سازی است که در چارچوب فراگرد فنی انتقال و قرارداد دسترسی به شبکه‌های دیجیتالی و به منظور ذخیره سازی اتوماتیک واسطه‌ای و انتقالی داده ها صورت می گیرد و تنها هدف آن فراهم آوردن بهترین دسترسی ممکن به اطلاعات انتقالی برای سایر دریافت کنندگان است با این حال برای اینکه استثناء یاد شده ماهیت کاملاً فنی خود را حفظ کند بهتر بود ماده ۱۰۴ تکلیف داده ها را هم پیش بینی می‌کرد زیرا مواردی که مراجعه به این ذخیره ها باعث دسترسی به داده‌های شخصی می شود اندک نیستند.(همان).

نتیجه

داده های شخصی یکی از ابعاد حریم خصوصی است و یکی از موضوع مسائلی است که از زمان قدیم در ادیان و قوانین و فرهنگ های مختلف مورد توجه خاصی قرار گرفته است.فضای مجازی جنبه جدیدی از زندگی بشری است که نتیجه توسعه فناوری است و دهکده جهانی، همه کشورها را به هم نزدیک تر کرده است. حمایت از حریم خصوصی داده های شخصی در فضای مجازی با رشد و توسعه فناوری و گسترش استفاده از شبکه جهانی وب، نیاز به بحث و بررسی بیشتر دارد. در این پژوهش با بررسی مفهوم حریم خصوصی و داده های شخصی و اصول حاکم بر داده های شخصی این نتیجه حاصل شده است که مفهوم حریم خصوصی و داده های شخصی در قوانین ایران، تعریف نشده و در حقوق موضوعه ایران، نیز هنوز قانون جامع و مانعی، در زمینه حمایت از حریم خصوصی داده های شخصی تصویب نشده و اصول حاکم بر حریم خصوصی داده های خاصی به صورت پراکنده و دارای ایرادات متعدد هستند و قوانین نامنظم نیز بدون تکیه بر مبانی و اصول متناسب با تحولات ناشی از فناوری روز، نمی تواند راهگشای مشکلات موجود باشد.هر چند تصویب قانون تجارت الکترونیکی، در سال ۱۳۸۲، نوید بخش آغاز قانون مند شدن فعالیت های اینترنت در تجارت الکترونیکی بوده است ولی چرخه قانونگذاری در این زمینه متوقف گردید. اما اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۶ مقررات عمومی حفاظت از داده های شخصی اروپایی، معروف به «جی دی پی آر» را تنظیم و در سال ۲۰۱۸ تصویب و آن را اجرائی کرد

که ضامن حفاظت از داده های شخصی شهروندوان اروپایی داخل اتحادیه اروپا و حتی خارج از آن بوده و همه شرکت های اتحادیه اروپا و حتی خارج از آن را که به نحوی با داده های شخصی شهروندان اروپایی سر و کار دارند ملزم به رعایت مقررات سند مذکور می کند.بنابراین در عصر حاضر لازم است در این راستا، قوانین حمایتی به روز و دقیق در حقوق ایران و سایر کشورها تصویب شود تا از جرایم و خسارات ناشی این حوزه جلوگیری به عمل آید و پیشنهاد می شود که دولت ها و نهادهای بین المللی در خصوص مقررات گذاری در خصوص محدودیت پردازشگر و کنترلگر داده های شخصی دخالت نمایند.

منابع

اصلانی، حمیدرضا (۱۳۸۶). درآمدی بر حقوق حاکم بر حمایت از داده های شخصی در حوزه بهداشت و سلامت. *فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی*، سال ۶، شماره ۲۵

انصاری، باقر (۱۳۸۶). حقوق حریم خصوصی، ج۱. تهران: انتشارات سمت

احمد وند، بهناز؛ جهانشاهی، آرتین (۱۴۰۲). بررسی تطبیقی مفهوم داده های شخصی در نظام حقوقی اتحادیه اروپا و ایران. *فصلنامه پژوهش های حقوقی تطبیقی دانشگاه تربیت مدرس*، دوره ۲۷، شماره ۱

السان، مصطفی (۱۳۹۱). حقوق تجارت الکترونیکی، ج۱. تهران: انتشارات سمت

السان، مصطفی (۱۴۰۲). حقوق فضای مجازی، ج۲۲. تهران: انتشارات پژوهشکده حقوقی شهر دانش

باستانی، برومند (۱۳۸۶). جرایم کاکپیوتری و اینترنتی، جلوه های نوین از بزهکاری، ج۳. تهران: انتشارات بهنامی

بهراملو، مهناز (۱۳۹۲). *مطالعه تطبیقی از بانک های اطلاعاتی*، ج۱، تهران: موسسه مطالعات و پژوهش های حقوقی شهر دانش

حبیبی، همایون (۱۳۹۵). *حق بر حریم خصوصی در شبکه های اجتماعی*. مجله تحقیقات حقوقی دانشگاه شهید بهشتی، دوره ۱۹، شماره ۷۳، ص۳۹-۶۴

حیدری، علی مراد؛ جعفری، علی (۱۳۹۷). *جرایم علیه داده های شخصی در تجارت الکترونیکی*. پژوهشنامه حقوق کیفری،شماره اول،بهار و تابستان ۱۳۹۹، ص۵۱ تا ۷۴

صادقی نشاط، امیر (۱۳۹۴). حقوق تجارت الکترونیک، چ۱. تهران: انتشارات جنگل، جاودانه

عالی پور، حسن (۱۳۸۳). جرم مرتبط با محتوا، محتوای سیاه فناوری اطلاعات، مجموعه مقالات همایش بررسی جنبه های حقوقی فناوری اطلاعات. معاونت حقوقی و توسعه قضایی قوه قضاییه

فتحی، یونس؛ شاهمرادی، خیراله (۱۳۹۹). گستره و قلمرو حریم خصوصی در فضای مجازی. دوره ۸۱، شماره ۹۹، ص۲۲۹ تا ۲۵۲

قناد، فاطمه؛ شریف، الهام (۱۴۰۰). مطالعه اجمالی حمایت از داده های شخصی در نظام حقوقی ایران و سند مقررات عمومی حفاظت از داده های اتحادیه اروپا. دوفصلنامه تخصصی حقوق فناوری های نوین،دوره دوم، شماره ۴، ص ۱ تا ۲۲

قناد، فاطمه؛ علیقلی، امیره (۱۳۹۹). مفهوم و اهمیت داده های شخصی و حریم خصوصی و انواع حمایت از آن در فضای مجازی،دو فصلنامه حقوق قراردادها و فناوری نوین، دوره اول، شماره ۱، بهار و تابستان ۱۳۹۹

گلی زاده، امین (۱۳۹۶). قلمرو حریم خصوصی در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران. دومین کنفرانس ملی حقوق، الهیات و علوم سیاسی، شیراز

لطیف زاده؛ قبولی درافشان؛ محسنی و عابدی (۱۴۰۱). تبیین اسباب مشروعیت پردازش داده های شخصی از منظر حقوق اتحادیه اروپا و ایران. *فصلنامه مطالعات حقوقی*، شماره سوم

لینان دبلفون، زویه (۲۰۱۷). حقوق تجارت الکترونیک، ترجمه و تحقیق، ستار زرکلام، ج۴. تهران: انتشارات موسسه مطالعات و پژوهش های حقوقی

محسنی، فرید (۱۳۹۴). حریم خصوصی اطلاعات: مطالعه کیفری در حقوق ایران، ایالات متحده آمریکا و فقه امامیه، ج۲. تهران، انتشارات دانشگاه امام صادق(ع)

محسنی، فرید؛ قاسم زاده، فریدون (۱۳۸۵). حریم شخصی در فضای مجازی، با تکیه بر حقوق ایران.

ملکوتی، رسول؛ ساورایی، پرویز (۱۳۸۶). درآمدی بر مسوولیت مدنی در فضای سایبر. پژوهشنامه حقوق خصوصی، دانشگاه علامه طباطبایی،دوره ۴ شماره ۱۵، ص۱۲۹-۱۴۹

نخجوانی، نرگس (۱۴۰۰). حقوق حمایت از داده های شخصی، ج۱. قم، انتشارات کتاب طه